section 2.8.qxp 21/12/2004 8:22 AM Page 1

២.៨ ការអប់រំក្នុងសង្គម

២.៨.១. ប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្ស

"ដោយសារសង្គ្រាមកើតចេញពីចិត្តរបស់មនុស្ស ដូចនេះ មានតែចាប់ផ្ដើមពីចិត្តរបស់មនុស្សទេ ដែលអាចស្ថាបនារបងការពារសន្តិភាពបាន។"

អារម្ភកថានៃធម្មនុញ្ញរបស់អង្គការយូណេស្កូ ១៩៤៦

ពាក្យស្លោកនេះត្រូវបានសរសេរក្រោយចប់សង្គ្រាមលោក ដែលបានបំផ្លិចបំផ្លាញមនុស្សអស់រយៈពេលយ៉ាងយូរ សំលាប់មនុស្សរាប់លាននាក់ និងបំផ្លាញហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធពិភពលោកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ។ អ្នកស្ថាបនាអង្គការ យូណេស្កូ បង្កើតអង្គការនេះឡើងក្នុងគោលបំណងធានាថា មនុស្សជាតិនឹងមិនបង្កើតសង្គ្រាមបែបបំផ្លិចបំផ្លាញដូចមុនទៀតទេ។

ក្នុងន័យនេះ តើអង្គការយូណេស្កូ និងប្រព័ន្ធអង្គការសហប្រជាជាតិអនុវត្តពាក្យស្លោកដ៏មានអត្ថន័យនេះបានដោយរបៀបណា? ជាចំណុចចាប់ផ្ដើមមួយ មនុស្សជឿជាក់ថា ប្រតិកម្មរបស់ពិភពលោកទោះតាមរយៈសកម្មភាពរបស់មនុស្សដោយឆ្លាតវាងវៃយ៉ាងណា ក៏ការចែករំលែកចំណេះដឹង និងព័ត៌មានអាចជួយបង្កបរិយាកាសយោគយល់គ្នារវាងមនុស្ស និងមនុស្ស ហើយឈានទៅបង្កើតសន្តិភាពសំរាប់មនុស្ស និងប្រជាជាតិទូទាំងពិភពលោក។ សំខាន់ជាងនេះទៀត មនុស្សមើលឃើញថា ការអប់រំជាកងកំលាំងប្រយុទ្ធជួរមុខដើម្បីធានាឲ្យមនុស្សសត្វនៅលើពិភពលោកទាំងអស់មានសន្តិភាព និងវិបុលភាពយូរអង្វែង។

ដើម្បីបកប្រែទ្រឹស្តី និងអត្ថន័យក្នុងពាក្យស្លោកនេះឲ្យទៅជាការពិត អង្គការយូណេស្កូទទួលយកកាតព្វកិច្ចមួយដើម្បីអភិវឌ្ឍប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្ស ដែលជាបញ្ហាឆ្លងវិស័យនៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំ។ ថ្មីៗនេះ បញ្ញាវ័ន្ត និងអ្នកជំនាញអប់រំមួយក្រុមបានផ្ដល់អនុសាសន៍ (Refer: 2_8_Recommended.pdf from CD ROM) ថា មុខវិជ្ជាប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្សត្រូវបញ្ចូលទៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំគ្រប់កំរិតទាំងអស់។ "ការអប់រំអំពីគុណធម៌ និងតម្លៃត្រូវបញ្ចូលទៅក្នុងសកម្មភាពអប់រំទាំងអស់។ ដូចនេះ វិធីសាស្ត្រ និងសកម្មភាពរៀន និងបង្រៀនអំពីគុណធម៌ និងតម្លៃត្រូវរៀបចំឲ្យមានជាស្រេចសំរាប់ប្រើប្រាស់។ វិធីសាស្ត្រ និងសកម្មភាពរៀន និងបង្រៀនថ្មីនេះត្រូវបញ្ចូលខ្លឹមសារទាក់ទងនឹងតម្លៃ គុណធម៌ ភាពអត់ឱន និងសាមគ្គីភាព សីលធម៌ពលរដ្ឋ តម្លៃ និងគុណធម៌ជាមនុស្ស។ បើបានធ្វើបែបនេះ ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបនឹងមានសន្តិភាព សិទ្ធិមនុស្ស និងប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងចិត្តជាមិនខាន។"

២.៨. ការអប់រំនៅក្នុងសង្គម

២.៨.១. ប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្ស

អ្នកមានវិជ្ជាជីវៈជាអ្នកអប់រំបានពិចារណា និងធ្វើអន្តរាគមន៍ជាច្រើនដើម្បីធានាថា មុខវិជ្ជាប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្សបានយល់ជ្រួតជ្រាបដល់សិស្សឲ្យបានច្រើននាក់ ទោះជាកំពុងរៀននៅបឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា ឬឧត្តមសិក្សាក៏ដោយ ។ ឧទាហរណ៍ វិទ្យាល័យមធ្យមបច្ចេកទេស Barefoot នៅឥណ្ឌាផ្តល់ការណែនាំមូលដ្ឋានដល់សិស្សរបស់ខ្លួនអំពីបញ្ហាសង្គម ។

អំពាវនាវសុំឲ្យក្រសួងអប់រំ និងគ្រូបង្រៀនបញ្ចូលមុខវិជ្ជាសិទ្ធិមនុស្ស ភាពអន់ឱន និងប្រជាធិបតេយ្យទៅក្នុងការសិក្សារៀនសូត្រប្រចាំថ្ងៃនៅតាមសាលា ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ ជាដំបូងគ្រូចាំបាច់ត្រូវការចំណេះដឹងទទួលបានពីការបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីវិធីបង្រៀនមុខវិជ្ជានេះជាមុនសិន ។ សៀវភៅសិស្ស និងឯកសារបង្រៀនផ្សេងទៀតត្រូវរៀបរៀងទុកជាស្រេច ទោះជាការបង្រៀនដោយប្រើបច្ចេកវិទ្យាទំនើប ដូចជា អ៊ិនធឺណិត និងប្រព័ន្ធសំលេងផ្សេងទៀតស្ថិតនៅឆ្ងាយពីការពិតក៏ដោយ។ ការបោះពុម្ពផ្សាយសេចក្តីប្រកាសសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សឲ្យបានច្រើនភាសាគឺជាមធ្យោបាយមួយទៀតក្នុងការផ្សព្វផ្សាយអំពីបញ្ហានេះ ។

២.៨ ការអប់រំក្នុងសង្គម

២.៨.១. ប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្ស

ទោះបីជាមានការខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងណាក៏ដោយ សង្គ្រាម និងជំលោះនៅតែបន្តធ្វើឲ្យមានសភាពការណ៍រីករាលដែល ។ ប៉ុន្តែកម្មវិធីជាច្រើនត្រូវបានរៀបចំដំណើរការនៅក្នុងតំបន់ដែលមាន និងធ្លាប់មានជំលោះ និងកំពុងទទួលបានជោគជ័យ (ឯកសារយោង : Refer: 2_8_programmes.htm from CD ROM)។

ការសិក្សាអំពីស្ថានភាពនៅក្នុងប្រទេសមានប្រយោជន៏ខ្លាំងណាស់សំរាប់អ្នកសារព័ត៌មាន។ តើសិទ្ធិមនុស្សត្រូវបាន គេបង្រៀននៅក្នុងសាលាឬទេ ? បើមាន តើគេបង្រៀនរបៀបណា? តើលិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ការសិក្សាពីសន្តិភាពមានឥទ្ធិពលដល់សង្គមដែរឬទេ? តើគេអាចធ្វើការវាយតម្លៃបានឬទេ? ឬមុខវិជ្ជានេះគ្រាន់តែជាមុខវិជ្ជាបន្ទាប់បន្សំ ដែលឥទ្ធិពលរបស់វានឹងឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញក្នុងរយៈពេលយូរឆ្នាំក្រោយទៀតឬយ៉ាងណា ?

២.៨ ការអប់រំក្នុងសង្គម

២.៨.២. ចំណេះដឹងប្រពៃណី និងបុរាណ

យើងតែងគិតថាចំណេះដឹងគឺជាអ្វីដែលយើងទទួលបានពីសាលា ឬ សាកលវិទ្យាល័យ ឬជាអ្វីដែលយើងទទួលបានពីការ អានសៀវភៅ និងឯកសារផ្សេងៗទៀត ។ ប៉ុន្តែបទពិសោធន៍ ៥ ទសវត្សរ៍កន្លងមកនៅក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍បានបង្ហាញប្រាប់យើងថា រាល់សហគមន៍ទាំងអស់សុទ្ធតែមានចំណេះដឹងអំពីអ្វីមួយដែលមិនអាចកាត់ថ្លៃបាន ដែលមានតម្លៃធំធេងចំពោះជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ។ "ចំណេះដឹង" នេះមិនអាចរៀនពីសាលាបានទេ ។ ពីមុនមកយើងមិនបានចាត់ទុកវាថាជា "ចំណេះដឹង"ទេ ពីព្រោះយើងធ្លាប់តែគិតថាចំណេះដឹងគឺអ្វីៗដែលយើងរៀនសូត្របានមកពីសាលា ។

ទ្រព្យសម្បត្តិសហគមន៍ដ៏មានតម្លៃនេះគឺជាអ្វីដែលគេហៅថា "ចំណេះដឹងដើម" ។ វាគឺជាអ្វីដែលកសិករ និងអ្នកនេសាទរៀននៅក្នុងជីវិតរបស់គេ ហើយបន្តពីជំនាន់មួយទៅជំនាន់មួយទៀត ។ ចំណេះដឹងបុរាណនេះធ្វើឲ្យកសិករយល់ដឹងពីអាកាសធាតុ គ្រប់គ្រងដីធ្លី ដោះស្រាយបញ្ហាសត្វល្អិតចង្រៃ សំរេចថាបន្លែអ្វីត្រូវដាំ និងដាំនៅពេលណា។ វាជាចំណេះដឹងដែលមាននៅក្នុងខ្លួនរបស់ប្រជាជនគ្រប់រូបដើម្បីទាញយកផលប្រយោជន៍ពីបរិយាកាសនៅជុំវិញខ្លួនដើម្បីបំរើតំរូវការ ។ វាក៏ដូចជាចំណេះដឹងដែលម្តាយ ឬ ជីដូនជីតាអ្នកប្រើប្រាស់ដើម្បីមើលថែរក្សាអ្នកកាលពីអ្នកនៅជាទារករហូតដល់អ្នកធំ ។

ចំណេះដឹងបុរាណគឺជាលទ្ធផលនៃការសិក្សាមួយជីវិត ។ វាត្រូវបានគេរៀនតាមរយៈការស្តាប់ដកបទពិសោធន៍ពីអ្នកដទៃ អង្កេតមើលសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនពិសោធន៍ជាមួយនឹងចំណេះដឹងថ្មីៗ និងការឆ្លុះបញ្ចាំងឡើងវិញពីបទពិសោធន៍ទាំងអស់នេះ ។

អ្នកសារព័ត៌មានអាចចូលរួមក្នុងការថែរក្សា និងលើកកំពស់ចំណេះដឹងបុរាណបែបនេះដោយពង្រីកដំណើរការទាំងអស់ខាងលើឲ្យកាន់តែទូលំទូលាយតាមរយៈការបោះពុម្ព ឬផ្សព្វផ្សាយក្នុងប្រព័ន្ធសារព័ត៌មាន ។

C·O·L

២.៨ ការអប់រំក្នុងសង្គម

២.៨.២. ចំណេះដឹងប្រពៃណី និងបុរាណ

ឧទាហរណ៏ : សំភៀសន៏ជាមួយកសិករ អ្នកនេសាទ សិប្បករ លោយាយ លោកតាចាស់ៗ គ្រូឱសថបុរាណ និងតន្ត្រីករដែលទទួលការគោរពស្រលាញ់ ដោយសារបញ្ញាញាណ និងជំនាញពិសេសរបស់គេមិនត្រឹមតែជួយចែករំលែកចំណេះដឹងប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងលើការធ្វើឲ្យចំណេះដឹងរបស់គេកាន់តែមានមានសុពលភាព គឺកាន់តែមានអ្នកទទួលស្គាល់ និងរៀនតាមច្រើន។

សុពលភាពបែបនេះ ដោយបណ្តាញព័ត៌មាន មានសារៈសំខាន់ណាស់ពីព្រោះវាមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា ប្រជាជនរស់នៅទាំងនៅជនបទ និងទីក្រុងកំពុងតែបាត់បង់ការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះចំណេះដឹងបុរាណបែបនេះ។

២.៨ ការអប់រំក្នុងសង្គម

២.៨.៣. វប្បធម៌

បេសកកម្មខាងត្បូង ក្រុមអ្នកដឹកនាំដែលមានសក្តានុភាព និងអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវមកពីប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍សន្និដ្ឋានថា វប្បធម៌របស់ប្រជាជនគឺជាគន្លិះសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍។ មូលដ្ឋានវប្បធម៌ដែលខ្លាំងក្លាមួយផ្តល់ឲ្យប្រជាជននូវមូលដ្ឋានគ្រិះដ៏រឹងមាំសំរាប់កសាងអនាគតដោយឈរលើមូលដ្ឋានវប្បធម៌នោះ ។

ចំណុចដ៏សំខាន់មួយក្នុងចំនោមចំណុចសំខាន់នានារបស់វប្បធម៌សហគមន៏គឺប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសហគមន៍។ សហគមន៏បង្ហាញពីអត្តសញ្ញាណវប្បធម៌របស់ខ្លួនតាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ។ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ "ល្អ" គឺជាកញ្ចក់ឆ្លុះបញ្ចាំង សង្គមដ៏ល្អ ។ ប៉ុន្តែអំណាចរបស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនៅសម័យនេះអាចផ្លាស់ប្តូរមុខមាត់សង្គមបាន ។ អ្នកសារព័ត៌មាន អាចប្រើប្រាស់អំណាចនេះឲ្យមានលទ្ធផលខុស ៗគ្នា ។ ក្នុងករណីតន្ត្រីប្រជាប្រិយ បណ្តាញផ្សព្វផ្សាយបានទទួល ជោគជ័យក្នុងការផ្លាស់ប្តូរផ្នត់គំនិតរបស់ក្មេង ៗនៅក្នុងប្រទេសជាច្រើន ។ អ្នកអង្កេតការមួយចំនួនបានសួរថាថាតើការយល់ឃើញពីខ្លួនរបស់គេថ្មីនេះ បាននាំមកនូវតម្លៃវប្បធម៌ថ្មីសំរាប់ខ្លួនគេឬយ៉ាងណា ។

គុណធម៌ស្ថិតនៅលើបេះដូងរបស់អ្នករៀបចំកម្មវិធីអប់រំភាគច្រើន ។ គុណធម៌របស់អ្នករៀនផ្តល់ទិសដៅដល់ព័ត៌មាន និងបច្ចេកវិទ្យា "មិនលំអៀង" ដែលគាត់អាចទទួលយកបានតាមរយៈការសិក្សាគ្រប់ប្រភេទ ។ អ្នកសិក្សានឹងត្រូវធ្វើការសំរេចចិត្តចុងក្រោយសំរាប់ខ្លួនគេនូវគុណធម៌ដែលគេត្រូវជ្រើសរើសយក និងវប្បធម៌មួយណាគេត្រូវប្រតិបត្តិតាម ។ សារព័ត៌មានអាចជួយឲ្យគេធ្វើការសំរេចចិត្ត ដោយបង្ហាញនូវការពិភាក្សាចម្រុះបង្ហាញដល់បញ្ហាពាក់ព័ន្ធ ។

ដោយធ្វើបែបនេះ អ្នកនឹងអាចជួយជំរុញវប្បធម៌មួយសំរាប់ឆ្លុះបញ្ចាំង និងពិភាក្សាវែកញែកដ៏ស៊ីជំរៅផងដែរ ។ នេះគឺជាអ្វីដែលគេតែងតែភ្លេចក្នុងការអភិវឌ្ឍន៏សហគមន៏ និងការអប់រំមួយជីវិត ព្រមទាំងអប់រំចំណេះទូទៅក្នុងប្រព័ន្ធ។

C·O·L

section 2.8.qxp 21/12/2004 8:22 AM Page 7

២.៨ ការអប់រំក្នុងសង្គម

២.៨.៤. គំនិតតាមរយៈសាច់រឿងមូលដ្ឋាន

១. ការជំរុញលិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្សពុំមែនជាការទទួលខុសត្រូវរបស់គ្រូ និងសិស្សប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ តើសហគមន៍ ជាពិសេស អ្នកនយោបាយ សង្គមស៊ីវិល ។ល។ ក៏ត្រូវមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយអ្នកអប់រំដើម្បីផ្សព្វផ្សាយអំពីលិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្ស? តើមានឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងឬទេនៅក្នុងសហគមន៍របស់អ្នកដែលសាលាបានចាប់ផ្តើមរៀបចំគោលគំនិតធំ និងធ្វើផែនការដើម្បីបង្រៀនមេរៀនអំពីលិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងសាលារៀន? បើអ្នកផ្សេងទៀតដែលមិនមែនជាអ្នកអប់រំបានចូលរួមលើកទឹកចិត្តសិស្សឲ្យរៀនលិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព និងសិទ្ធិមនុស្សឬទេ? បើមានតើមានលទ្ធផលអ្វីខ្លះហើយ? ក្នុងនាមជាអ្នកសារព័ត៌មាន តើអ្នកអាចរកព័ត៌មានល្អៗដើម្បីសរសេរពីបញ្ហានេះបានដោយរបៀបណា?

២. រឿងអំពីចំណេះដឹងបុរាណ និងប្រជាជនដែលមានចំណេះដឹងបែបនេះគឺជាខ្លឹមសារព័ត៌មានដ៏ល្អសំរាប់សារព័ត៌មាន ។ បញ្ហានេះជាខ្លឹមសារដែលមានផលប្រយោជន៍ដល់ការរៀនសូត្រមួយជីវិតរបស់មនុស្សគ្រប់រូប ។

៣. ក្នុងផ្នែកវប្បធម៌ និង អប់រំ ពិចារណារព័ត៌មានមួយចំនួនពីបរិយាកាសជុំវិញខ្លួនអ្នក ។ សរសេរខ្លះបញ្ជាំងពីការបញ្ចូលតម្លៃវប្បធម៌នេះទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សានៅក្នុងសាលានៅក្នុងប្រទេសរបស់អ្នក ។